

Stenogrammid

XIV Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 05.12.2019, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:03 Riigilõivuseaduse, isikut tõendavate dokumentide seaduse ja konsulaarseaduse muutmise seaduse eelnõu (78 SE) teine lugemine

2. 10:18 Alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu (83 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Siim Kallas

Tere hommikust, head kolleegid! Me alustame Riigikogu täiskogu II istungjärku 10. töönädala neljapäevast istungit. Juhatuse nimel olen valmis vastu võtma arupärimisi ja seaduseelnõusid. Aivar Sõerd, palun!

10:00 Aivar Sõerd

Tere hommikust, austatud juhataja ja head kolleegid! Reformierakonna mõne liikme ja ka enda nimel annan üle arupärimise peaminister Jüri Ratasele. Asi on selles, et esmaspäeval oli Riigikogus kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Pensioniteemadel Riigikogu liikmete küsimustele vastates kirjeldas rahandusminister Martin Helme, kuidas ta maksuvaba käsunduslepinguga palkas oma maja ehitusel endale töömees Urmase ehitustööde tegemiseks. Rahandusminister kinnitas Riigikogu ees ka seda, et tema teada polnud ehitaja mitte ühtki päeva töötanud nii, et maksud oleksid makstud olnud. Minister andis teada, et seda käsunduslepinguga töötavat ehitajat ei huvita absoluutselt see, mis tema pensionist saab. Las need maksuasjad jäävad rahandusministri ja maksuameti vahel klaarida, meil on peaministrile küsimused põhiliselt seoses pensionidega. Me küsime, kas see olukord, kus ehitaja jätab maksud maksmata, on õiglane. Kõik ülejäänud maksumaksjad maksavad ju kinni maksuvabalt töötava ehitaja erakorralise arstiabi, muud avalikud teenused ja tulevikus ka pensioni. Tulevikus peab riik tagama töömees Urmasele vähemalt rahvapensioni koos ravikindlustusega ka siis, kui ta ise pensioni kogumiseks panustanud pole. Kas peaminister peab õiglaseks seda, et ehitaja Urmase rahvapensioni koos ravikindlustusega peavad kinni maksma need maksumaksjad, kes pole maksuvaba käsunduslepingu alusel töötanud? Mõned küsimused on veel.

10:02 Aseesimees Siim Kallas

Rohkem arupärimisi ega seaduseelnõusid ei ole. Niisiis, vaatame, kes meil kohal on. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Kohal on meid 77, puudub 24.

---

1. 10:03 Riigilõivuseaduse, isikut tõendavate dokumentide seaduse ja konsulaarseaduse muutmise seaduse eelnõu (78 SE) teine lugemine

10:03 Aseesimees Siim Kallas

Võime alustada päevakorrapunktide käsitlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse, isikut tõendavate dokumentide seaduse ja konsulaarseaduse muutmise seaduse eelnõu 78 teine lugemine. Ettekandjaks palun siia põhiseaduskomisjoni esimehe Paul Puustusmaa.

10:04 Paul Puustusmaa

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on hea meel olla teie ees siin Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse, isikut tõendavate dokumentide seaduse ja konsulaarseaduse muutmise seaduse 78 teisel lugemisel. Nagu ütles minister Urmas Reinsalu, on tegemist sellise eelnõuga, mis on välja töötatud eelkõige selleks, et katta kulused, mis on seotud taotluste vastuvõtmise ja väljastamisega ning postiteenuse kasutamisega. Kehtestatakse riigilõiv dokumentide väljastamise eest Eesti välisesindustes ja aukonsuli kaudu, mis siia maani on olnud tasuta teenus, ehk tegemist on tehnilise ja teatud mõttes ka majandusliku eelnõuga. Eelnõuga muudetakse riigilõivumäärasid välisesindustes tehtavate toimingute eest ning kehtestatakse uued riigilõivud toimingute eest, mis siia maani on olnud lõivustamata. Muudatusega soovitakse viia välisesindustes tehtavate toimingute eest kehtestatavad riigilõivud vastavusse tegelike kuludega. See on selle asja eesmärk.

Teine lugemine põhiseaduskomisjonis toimus 19. novembril k.a. Kohal viibisid: mina ise ehk Paul Puustusmaa, samuti komisjoni liikmed Heiki Hepner Siim Kiisleri asendusliikmena, Marek Jürgenson, Kalev Kallo, Erkki Keldo Taavi Rõivase asendusliikmena, Kert Kingo Kalle Grünthali asendusliikmena, Hanno Pevkur ja Vilja Toomast. Kohale olid kutsutud ka Välisministeeriumi konsulaarosakonna 1. büroo lauaülem Maiga Võsu, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna nõunik Kristen Kanarik ja õigusnõunik Kaspar Lepper.

Eelkõige oli tegemist tõesti väga tehniliste küsimuste aruteluga, sest seaduse mõte oli esimesel lugemisel läbi arutatud ning teisel lugemisel käsitleti mitmeid tehnilisi küsimusi ja muudatusi. Peale seda, kui me olime saanud ülevaate, mis me eelmisel istungil tegime, me vaatasime läbi laekunud muudatusettepanekud. Põhimõtteliselt oli nii, et 15. novembriks, kui oli muudatusettepanekute laekumise tähtaeg, ei olnud muudatusettepanekuid tulnud ei fraktsioonidelt ega ka üksikutelt Riigikogu liikmetelt. Küll aga oli redaktsioonilisi ettepanekuid, mis olid välja töötatud selleks, et seaduses teha need parandused, mis tõepoolest olid täiesti tehnilised ja seotud mitmete mõistetega. Kokku oli komisjonil välja pakutud seitse muudatust, millest kuus konsensuslikult vastu võeti. Ühel puhul ei olnud konsensust, sest Hanno Pevkur oli erapooletu, aga ülejäänud ettepanekud said jah konsensuslikult vastu võetud.

Ma annan ka kerge ülevaate, mis olid põhilised küsimused, mis tekkisid. Üks küsimus oli seoses teise ettepanekuga, see oli see, mille suhtes Hanno Pevkur jäi erapooletule seisukohale. Muudatusettepanek ütles niimoodi, et § 272 lõikes 9 asendatakse arv "29" arvuga "40". Kuna tegemist on rahalise väärtusega, siis tekkis küsimus, et miks nii palju suurendatakse. Kristen Kanarik selgitas, et kehtiv riigilõivuseadus sätestab, et Eesti kodaniku sõrmejäljekujutiseta passi taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu 29 eurot. Tulenevalt asjaolust, et sõrmejäljekujutiseta passi tootmise protsess ei erine biomeetriliste andmetega reisidokumendi omast, tõstetakse sõrmejäljekujutiseta passi läbivaatamise riigilõiv 40 eurole. Seeläbi on tagatud, et riigilõiv sisaldub tootmisprotsessi kulupõhine komponent. 2015.–2018. aasta statistika põhjal väljastatakse aastas keskmiselt 66 passi, mis tähendab, et riigilõivu prognoositav eelarvetulu on antud juhul 726 eurot.

Hanno Pevkur väitis, et kunagi jäeti hindade erinevus sisse teadlikult, kuna kõikidel inimestel ei olnud kiibiga passi vaja. Inimestel, kes ei reisi ja kes soovivad saada lihtsalt isikut tõendavat dokumenti, ei ole ju biomeetrilist passi vaja. Selle peale Kristen Kanarik vastas, et kunagi oli tõesti meie riigis selline suund, kuid Euroopa Liidu kehtiv määrus ütleb, et kõikidele inimestele peavad olema väljastatud biomeetrilised reisidokumendid. Siis oli ka viide konkreetsele Euroopa Liidus kehtivale määrusele. Kert Kingo omalt poolt kommenteeris, et kui inimesed ei reisi ega vaja passi, siis piisab, kui nad kasutavad ID-kaarti.

Nagu ma ütlesin, kõik teised otsused muudatusettepanekute kohta olid konsensuslikud. Muudatusettepanekud on ka seal taga saadaval. Mõnevõrra tekitas küsimusi muudatusettepanek nr 3, mis sõnastati järgmiselt, et tagasipöördumistunnistuse, tagasipöördumise loa ja Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljaandmise taotluse läbivaatamise eest ... Siin tekitasid küsimusi mõisted, et miks on sisse toodud sellised mõisted nagu eraldi Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus, mitte aga

tagasisaatmise dokument. Siin on kohane rõhutada neid erinevusi, seda, et meil on erinevaid dokumendiliike. Maiga Võsu selgitas, et eelnõusse oli algul ekslikult jäänud sisse terminoloogiline viga. Nimelt, eelnõus tuleks kasutada mõistet "Euroopa Liitu tagasipöördumistunnistus", mitte aga "tagasisaatmise dokument". Ma viitan nüüd sellele, et neid dokumente, nagu ma ütlesin, on neli liiki. Me peame aru saama, et on olemas ja n-ö legaalmõistena kasutatav Euroopa tagasisaatmise reisidokument, mis on üks asi. See on mõeldud riigis ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks, see antakse välja ilma isiku taotluseta, ühekordseks Eestist lahkumiseks ja vastuvõtvasse riiki sisenemiseks. Teiseks on olemas Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus, mis antakse välisesindustes sellisele Euroopa Liidu kodanikule, kelle liikmesriigi esindust ei ole selles kolmandas riigis, kus ta parasjagu viibib, ning kelle reisidokument on kadunud, varastatud või hävinud. Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus antakse ühekordseks reisiks kodakondsusjärgsesse või elukoha liikmesriiki. Kolmandaks on tagasipöördumistunnistus, mis antakse välisriigis viibivale Eesti kodanikule, kelle reisidokument on muutunud kasutamiskõlbmatuks, kaotsi läinud või hävinud. Hanno Pevkur küsis, millist terminit kasutatakse kehtivas õiguses. Maiga Võsu vastas, et kehtivas õiguses on kasutatud mõistet "Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus" ning eelnõusse kirjutatud "tagasisaatmise reisidokument" oli pelgalt eksitus. Loomulikult, komisjonis tekkis küsimus, kuidas selline eksitus põhimõtteliselt üleüldse tekkida sai. See tekitas küsimusi nii Hanno Pevkuril kui ka Vilja Toomastil. Vilja Toomast nõustus Hanno Pevkuri märkusega sellel teemal, et tegemist on kummalise eksitusega. See on ju väga põhimõtteline erinevus ning sellist eksitust ei saaks nagu juhtuda, kui seadust muudetakse. Vilja Toomast avaldas ka arvamust, et kui selline apsakas tuleb eelnõusse sisse, siis äkki oli tegemist ministri algse seisukohaga, mille ametnikud ümber lükkasid. Kert Kingo rõhutas, et kuna ministril on sageli mitu dokumenti paralleelselt töös, siis võib selliseid vigu ette tulla, selline lihtsalt on olukord.

Siis oli veel terminoloogiline küsimus parandusettepaneku nr 6 kohta, kus on öeldud, et § 27¹ lõikes 2 asendatakse sõna "PIN-kood" sõnaga "turvakood". Kristen Kanarik märkis, et konsulaarseaduses tuleb asendada sõna "PIN-kood" sõnaga "turvakood", kuivõrd isikule väljastatavad koodid ei hõlma ainult PIN-koode, vaid ka PUK-koode, sõltuvalt kaardi sisust võivad seal olla teistsugused koodid, seetõttu hõlmatakse kõik need koodid mõistega "turvakood". Hanno Pevkur tundis huvi, kas isikut tõendavate dokumentide seaduses on turvakoodi mõiste olemas, ning palus täpsustada, milliseid mõisteid eri seadustes kasutatakse. Selle peale saime ametnikelt vastuse, et isikut tõendavate dokumentide seaduses ei ole koode üldse markeeritud, ning lisaks, et juhul kui muudatused vastu võetakse, siis hakkab seaduses olema mõiste "turvakood" ja seda mõistet kasutatakse riigilõivuseaduses ja konsulaarseaduses.

Selle järel võeti vastu menetluslikud otsused. Otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 5. detsembriks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja teha ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 11. detsembriks 2019. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

10:13 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Ettekandjale on küsimusi. Hanno Pevkur, palun!

10:13 Hanno Pevkur

Aitäh! Hea Paul! Jaa, meil oli erinevaid debatte. Tõesti, valitsus pidas vajalikuks selle menetluse käigus veel erinevaid riigilõivusid tõsta. Kuna välisminister esimesel lugemisel siiralt ja lapsesuuga ütles, et loomulikult on selle eelnõu eesmärk raha saada, siis äkki sa nüüd pärast teist lugemist ütled koos muudetud riigilõivumääradega stenogrammi huvides ära, kui palju siis valitsuskoalitsioon Eesti inimestelt selle eelnõu tulemusel järgmistel aastatel täiendavalt raha aasta kaupa kokku ära võtab.

10:14 Paul Puustusmaa

Mulle küll ei meenu, et komisjonis oleks arutatud seda küsimust, kui palju inimestelt raha ära võetakse. Küll oli komisjonis korduvalt juttu sellest, et selle seaduseelnõu eesmärk on kulude katmine. Esimesel lugemisel oli situatsioon, kus me küsisime, kuidas need kulud tekivad ja kui palju on neid dokumentide väljastamisi, mis selliseid kulusid põhjendavad. Selle peale vastas tookord ametnik, et ainuüksi eelmisel aastal oli välisesindustes isikut tõendavate dokumentidega seotud toimingute kogumaht 52 000 ja kuna need toimingud on tasuta, siis on selge, et kulud tekivad. Teisel lugemisel oli jah juttu passide

väljastamise maksumusest. Ma vist ütlesin (ma ei ole päris kindel), et kui riigilõiv tõstetakse 29 eurolt 40 eurole, siis oleks prognoositav eelarvetulu 726 eurot, mis tõepoolest annab selle katte. Keskmiselt antakse välja 66 passi. Võiks jääda mulje, et ekstratulu või lisatulu, mis nagu rohkem võetakse, on 11 eurot. Sellisel juhul võiks tinglikult öelda, et rahva käest võetakse ära 666 eurot.

10:16 Aseesimees Siim Kallas

Hanno Pevkur, teine küsimus, palun!

10:16 Hanno Pevkur

Ma aitan sind natukene järjele. Kui sa meenutad ka esimest lugemist, siis kokku on see suurusjärg 1,6 miljonit, mis Eesti rahvalt täiendavalt nende riigilõivumuudatustega ära võetakse. Aga ma isegi ei hakka küsima, ma tahtsin öelda lihtsalt stenogrammi huvides, et see summa oleks kirjas.

10:16 Paul Puustusmaa

Suur aitäh sulle täpsustuse eest!

10:16 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Nüüd on võimalik avada läbirääkimised. Läbirääkimistel saavad osaleda kõik, kes selleks soovi avaldavad, aga soovi ei ole siia maani keegi avaldanud. Järelikult lõpetan läbirääkimised ja asume muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Eelnõu 78 kohta on laekunud seitse muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku on teinud põhiseaduskomisjon ja juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Teine muudatusettepanek on samamoodi põhiseaduskomisjonilt ja samamoodi on juhtivkomisjon seda täielikult arvestanud. Kolmas muudatusettepanek on samuti põhiseaduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Neljas muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Viies muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Kuues muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt ja ka see on täielikult arvestatud. Seitsmes muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt ja seegi on juhtivkomisjonil täielikult arvestatud. Oleme eelnõu 78 muudatusettepanekud läbi vaadanud ja ka eelnõu teise lugemise lõpetanud. Seega läheb see eelnõu edasi kolmandale lugemisele. Teine lugemine on lõpetatud.

---

2. 10:18 Alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu (83 SE) esimene lugemine

10:18 Aseesimees Siim Kallas

Me võime asuda järgmise päevakorrapunkti juurde. Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Jürgen Ligi, Andrus Seeme, Kristen Michali, Erkki Keldo, Annely Akkermanni, Kristina Šmigun-Vähi, Urmas Kruuse, Vilja Toomasti, Jüri Jaanson, Aivar Sõerdi, Ants Laaneotsa ja Toomas Kivimägi algatatud alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu 83. Me alustame selle esimest lugemist. Ettekandjaks palun siia kõnetooli Riigikogu liikme Kalle Laaneti!

10:19 Kalle Laanet

Austatud aseesimees! Head kolleegid! Nagu meie kunagine kolleeg Rein Lang ütles alati, kui ta siia pulti tuli: tegemist on ääretult hea eelnõuga. Mina ütlesin ka, et tegemist on ääretult hea eelnõuga. Ja miks? Sellepärast, et selle eelnõuga antakse kohalikule omavalitsusele suuremad võimalused oma territooriumil elu paremini korraldada.

Mis selle eelnõu mõte on? Kui kehtiva seaduse järgi on kohalikul omavalitsusel õigus – juhul kui tal on see vajadus – piirata alkoholimüüki tööpäevadel öhtul kella kümnest kuni hommikul kella kuueni ja puhkepäevadele eelneval ööl kella 00-st hommikul kella seitsmeni, siis selle eelnõu eesmärk on seda õigust laiendada hommikul kella kümneni. Miks hommikul kella kümnest on kõigil, kes on teatud vanusesse jõudnud ja kellel on olemas selleks rahalised vahendid, võimalik kauplusest endale alkohoolseid jooke osta, kui nad seda soovivad.

Väga lihtne eelnõu. Kordan veel üle: kui kohalik omavalitsus peab vajalikuks piirata alkoholimüüki kellaajaliselt või ka teatud kohtades, siis tal on selleks õigus, kui see eelnõu loomulikult sellisel kujul

vastu võetakse.

Mida ma tahan rõhutada? Valitsus tervikuna loobus arvamuse andmisest, kuid näiteks 8. oktoobril 2019. aastal teatas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, et tema toetab eelnõu. Rahandusministeerium ütleb, et tal ei ole ettepanekuid Riigikogu liikmete algatatud alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta, Sotsiaalministeerium ütleb, et ta toetab seda eelnõu, ja Maaeluministeerium on arvanud, et tegelikult võiks selle probleemi lahendada ühesuguselt seaduse tasandil. Aga mulle tundub, et Maaeluministeerium ei ole väga täpselt aru saanud, mis selle eelnõu eesmärk on. Selle eelnõu eesmärk on lihtsalt anda kohalikule omavalitsusele natuke laiemaid õigusi, muud midagi. Olen valmis küsimustele vastama.

10:22 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Küsimusi teile on. Valdo Randpere, palun esimene küsimus!

10:22 Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Kas te olete teinud selle eelnõu jaoks ka mõjude analüüsi ja toonud välja suurusjärgu, kui palju sellise eelnõu rakendumine võiks mõjutada aktsiiside laekumist riigieelarvesse?

10:22 Kalle Laanet

Aktsiiside laekumise mõjuanalüüs ei ole selle eelnõu ese. Selle eelnõu ese on ju see, et me anname lihtsalt kohalikule omavalitsusele võimaluse vajaduse korral piirata alkoholimüüki ajaliselt või kohaliselt. Nii et me ei pidanud seda analüüsi vajalikuks.

10:23 Aseesimees Siim Kallas

Siim Kiisler, küsimus, palun!

10:23 Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Selle eelnõu sisu on võimaldada kehtestada lisapiiranguid ettevõtete ja inimeste tegevusele. Ma vaatan, selle eelnõu esitajad on erakonna liikmed, mis on nimetanud ennast liberaalseks erakonnaks. Esitajate hulgas on sellised inimesed nagu Jürgen Ligi ja Kristen Michal, kes kindlasti on ennast ka liberaalidena esitlenud. Kuidas sellise eelnõu esitamine käib kokku liberaalsete väärtustega ja inimese vabadusega?

10:23 Kalle Laanet

See eelnõu käib absoluutselt nende väärtustega kokku, sest minu arvates on kõige liberaalsem ja kõige olulisem väärtus just see, et saaks elada kaua ja tervena ning et kõik tunded ennast hästi.

10:24 Aseesimees Siim Kallas

Jürgen Ligi, palun küsimus!

10:24 Jürgen Ligi

Härra ettekandja! Ma mõtlen, et see eelnõu ei lähe vist läbi, kui meenutada suurt majanduspoliitilist ideed, mis valitsuse tegevust kannab: rohkem alkoholi, see on Eesti Nokia ja majanduskasv! Aga küsimus oli liberaalsuse kohta ja ma tahtsingi selles suunas küsida. Ma vihkan sellist sildistamist. Argumendiks esitatakse mingisugune ideoloogiline suund ja sellega ongi debatt lõppenud. Minu arust on korrakaitseaduses seda asja käsitletud – ma ise ei ole jurist – kuidagi häirimise või sellises kontekstis. Kas te juristina kommenteeriksite natuke omavalitsuse kaalutlust sealjuures? Seal on ka liberaalsuse aspekt, kui keegi soovib niimoodi lahterdada. Kui kaaskodanikke asi häirib, siis nagu oleksid korrakaitseaduses piirangud, vastasel korral nagu poleks. Aga tuletage meelde seda debatti, see oli mõni aasta tagasi.

10:25 Kalle Laanet

Jah, kehtiv õigusruum annabki kohalikule omavalitsusele õiguse vajaduse korral seda lähtuvalt korrakaitseadusest piirata. Korrakaitseaduse mõte on ju seotud just nimelt ohtudega, sellega,

milliseid ohte võib see teatud piirkonnas teatud inimestele tekitada. Ohu mõistest tulenevalt on ka võimalus teatud piiranguid kehtestada. Eelkõige rõhutab seda häirivust ja neid ohte just nimelt mõiste "öörahu". Sellest tulenevalt on ka kehtivas seaduses kellaajad sisse toodud. Kui ikkagi kohalikule omavalitsusele antakse see õigus – kindlasti ei ole see seaduse järgi kohustus, vaid on õigus, mis on omane liberaalsele maailmavaatele, see on minu arvamus – ja kui kohalik elanikkond leiab oma otsustusorgani kaudu, et see on oluline kohaliku elu paremaks korraldamiseks ja edendamiseks, siis see võimalus on olemas.

10:26 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Erkki Keldo, küsimus, palun!

10:26 Erkki Keldo

Aitäh! Hea ettekandja! Minu arvates on see väga tervitatav initsiatiiv ja minu arust ka väga liberaalne, et me anname tegelikult rohkem otsustusõigust kohalikule omavalitsusele, me anname otsustusõiguse võimalikult lähedale sinna, kus inimesed selle mõju reaalselt iga päev tunnevad. Aga minu küsimus on see. Kas selle eelnõu puhul oli ka arutlusel, et äkki võiks igal omavalitsusel olla võimalik ise tegelikult rohkem seda kellaega määrata? Hetkel on jäänud nii, et kümnest kümneni, aga kas ei võiks anda omavalitsusele ikkagi täieliku õiguse nende piirangute üle otsustada?

10:26 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Meie arutelud nii avaraks ei läinud, me lähtusime ikkagi kehtivast seadusest ja mina ütlesin, et sellest väikesest lüngast, mis nende mõningate tundide kujul nagu seaduses oleks. See oli lähtealus.

10:27 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Sven Sester, palun!

10:27 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Eks see natuke segadust tekitab. Ma vaatan, Erkki Keldo just enne küsis, kas oli arutlusel jne. Ta ise on, ma vaatan, eelnõu algataja olnud. Ma ei tea, mida te siis arutasite seal, kui ta küsib, et kas oli arutlusel.

Aga minu küsimus on ajendatud Valdo Randpere esimesest küsimusest mõjude kohta. Ma vaatan ka seda mõjude analüüsi. Te olete ise mitu korda elu jooksul maininud, et näe, koalitsioon ei ole teinud korralikku mõjude analüüsi. Ma panen tähele, et tegelikult ei ole siin analüüsi, ei ole ei riigi ega kohaliku tasandi alkoholipoliitika mõjuvaldkondade analüüsi, sotsiaalseid, elanike tervisega seotud mõjusid, julgeoleku ja turvalisusega seotud mõjusid. Ühtegi mõjuanalüüsi tegelikult ei ole. Millest see tingitud on, kas jäi vajaka teadmisi või lihtsalt aega?

10:27 Kalle Laanet

Ma julgeksin arvata, et kui kohalikus kogukonnas leitakse, et alkoholimüüki võiks piirata või peaks piirama, siis tervisele on see kindlasti kasulik ja turvalisusele on see kindlasti kasulik. Millist mõju me veel analüüsime?

10:28 Aseesimees Siim Kallas

Toomas Kivimägi, palun!

10:28 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud ettekandja! Ka mina jagan seda seisukohta, et vastupidi Isamaa küsimustes väljendatule on tegemist igati liberaalse eelnõuga, sest kellel siis veel kui kohalikul omavalitsusel peaks olema õigus selle üle otsustada, kui inimeste uni on tõepoolest häiritud. Aga küsimus on ka selles, kuivõrd see eelnõu on kooskõlas omavalitsuse autonoomia põhimõtte ja kohaliku omavalitsuse hartaga. Kas sa oskad öelda ka mõne põhjuse – võib-olla Isamaa omad aitavad –, miks peaks ilmtingimata tarbima alkoholi hommikul kella kuuest kuni kella kümneni, eriti sellisel viisil ja sellises kohas, et see tekitab ebamugavusi teistele inimestele?

10:29 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Minu arvates on see eelnõu Euroopa kohaliku omavalitsuse hartaga absoluutselt kooskõlas, sest ta annab kohalikule omavalitsusele suurema võimaluse vajaduse korral otsustada, kas üht elu olulist osa piirata või mitte. Nii et kohaliku omavalitsuse harta vaatevinklist on see kindlasti pluss ja positiivne, et kohalikule omavalitsusele antakse suuremad õigused ja rohkem autonoomiat.

10:29 Aseesimees Siim Kallas

Kristen Michal, palun!

10:29 Kristen Michal

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ka mina mäletan, et Reformierakonna alusdokumentides aastast 1995 ja edasi on kirjas, et tugev kohalik omavalitsus on see, kes neid otsuseid kohapeal langetab. Seda ei saa võib-olla Siim Valmar Kiislerile ette heita, et ta neid lugenud ei ole, aga kindlasti ta hiljem loeb. Ma arvan mõningase kohaliku omavalitsuse kogemuse põhjal, et kohalik omavalitsus peab olema võimeline tegema neid otsuseid, mida tal on vaja teha, ja kui on mingisugused asutused, mis ei suuda tagada avalikku korda, tuleks kohalikul omavalitsusel need sulgeda.

Tallinnas on käimas debatt alkoholimüügi piirangute üle. Tallinna linnapea ettepanekus seda aega piirata on olnud ainult üks lünk ja seda lünka me siin Riigikogus praegu täidame. Minu meelest on ainukene mõistlik probleem see, et omavalitsus ei saa hommikuse aja kohta otsust teha. Kuidas sa selles valguses kirjeldaksid, kas Keskerakond Tallinnas ja Keskerakond riigis omavahel suhtlevad või on seal mingi barjäär?

10:30 Kalle Laanet

Kõigepealt suur tänu sulle kommentaari eest! Ja see vastus, ma usun, saabub lähimate minutite jooksul. (Hää! saalist.) Kas pool tundi läheb aega? Selge. No lähema poole tunni jooksul on selge, kas see suhtlus toimub ja kas ollakse ühisel meelel, ühistel seisukohtadel või mitte.

10:31 Aseesimees Siim Kallas

Paul Puustusmaa, palun!

10:31 Paul Puustusmaa

Aitäh! Hea Kalle! Loomulikult püütakse ühelt poolt anda kohalikule omavalitsusele juurde otsustuspädevust, ma saan sellest aru. Teiselt poolt annab see võimalusi juurde sellele rahvale, kes alkoholi armastab. Kas ei tundu, et see on nagu läbikäidud tee? Meil oli kunagi olukord, kus alkoholi müüdi eri omavalitsustes eri aegadel, see meenutas kirjut vaipa. See tekitab kiiresti sisemise alkoholiturismi ühest piirkonnast teise, kui kuskil on alkohol kättesaadav ja teises kohas ei ole kättesaadav. Kas see ei korda mitte sedasama vana läbikäidud teed?

10:32 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt tuletan ma teile meelde, et 2017. aastal toimus haldusreform ja omavalitsuste territooriumid kasvasid. Punkt 1. Jah, see probleem oli siis, kui omavalitsuste haldusterritooriumid olid väiksemad. Piltlikult öeldes, sa väljusid linna piirist ja olid uues omavalitsuses, kus olid hoopis teised reeglid. Suurematel omavalitsustel on, ütleme niimoodi, tunduvalt suurem võimalus selgemaid otsuseid vastu võtta. See oli punkt 1. Punkt 2 on see, et üks kohalik omavalitsus peabki otsustama, peabki vaatama, milline see mõju hakkab olema, kas need riskid on nii suured või ei ole. Kolmandaks, selle seaduseelnõuga antakse võimalus ka kohaliku omavalitsuse teatud piirkonnas kehtestada piiranguid eri aegadel, see ei pea olema kogu omavalitsuse territoorium.

10:33 Aseesimees Siim Kallas

Siim Kiisler, palun, teine küsimus!

10:33 Siim Kiisler

Aitäh! Iseenesest huvitav on põhjendada millegi keelamist hommikul kell 9.30 öörahuga, et pool kümme hommikul peab öörahu olema. Aga see selleks. Minu küsimus on ikkagi liberalismi kohta. Kuidas sulle

kui ettekandjale tundub, kas liberalism on see, kui antakse võimuorganile õigus midagi inimestele keelata, või on liberalism see, kui ikkagi seistakse inimeste õiguste ja vabaduste eest?

10:33 Kalle Laanet

Ma kõigepealt täpsustan seda öörahu küsimust. Öörahu kehtib seaduse järgi tööpäevadel õhtul kella kümnest hommikul kella kuueni ja puhkepäevale eelneval ööl kella 00-st kuni kella seitsmeni. Öörahu ei kehti pärast seda, vaid nendel kellaegadel.

Mis puudutab teie konkreetset küsimust, siis inimesed, kes on valitud kohaliku omavalitsuse volikogusse, teevadki need otsused oma parimatest väärtushinnangutest tulenevalt. Me anname selle võimaluse, me ei ütle, et see peab olema nii või et me kehtestame korra. See on võimalus.

10:34 Aseesimees Siim Kallas

Sven Sester, palun teine küsimus!

10:34 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Jällegi on mu küsimus ajendatud just vahetult enne Siim Kiisleri esitatud küsimusest. Te ütlete, et liberaalne erakond annab inimestele valikuvabaduse. Aga ma olen aru saanud, et osa kohalikke omavalitsusi sooviks panna inimeste igapäevasele tegevusele, ka ettevõtete tegutsemisele lisapiiranguid, ja ka teie ettepanek praegu lähtub pigem sellest. Siit minu küsimus. Miks te siis kella kümne juurde pidama jäite, miks te ei andnud kohalikule omavalitsusele võimalust võtta otsuseid vastu 24 tunni kohta? See oleks ju valikuvabadus. Kust see kell kümme teil siis nüüd tuli?

10:35 Kalle Laanet

Kell kümme tuli sellest, et kehtiva seaduse järgi võib kauplustest hommikul alates kella kümnest alkohoolseid jooke osta.

10:35 Aseesimees Siim Kallas

Marko Šorin, palun!

10:35 Marko Šorin

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Iseenesest on diskussioon selle üle, et alkoholimüüki võiks piirata, väga tore, sest alkoholitarbimine on üks laiemalt levinud ja rahvast rikkuvaid pahesid. Aga kuna küsimused teie enda erakonnast ja ka kõrvalistujatelt on pigem maailmavaatelised, siis tahaks küsida, et kui te siin särki rebite, kui liberaalsed kõik on, kas siis, kui arutelule tuleb see, kas anda kohalikele omavalitsustele õigus kehtestada ka turismimaks, Reformierakonna fraktsioon *in corpore* toetaks seda?

10:36 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Pean tunnistama, et mu särk on täiesti terve, ei ole rebitud. Mis puudutab turismimaksu, siis see on hoopis teise eelnõu temaatika. Täna me arutame konkreetset võimalust anda kohalikele omavalitsusele laiemad õigused kehtestada teatud ajahetkel teatud kohtades või ajal alkoholimüügi piiranguid. Turismimaks ei ole kahjuks selle eelnõu teema.

10:36 Aseesimees Siim Kallas

Andrei Korobeinik, palun!

10:36 Andrei Korobeinik

Aitäh! Ka mina toetan teie püüdlusi alkoholitarbimist vähendada. Aga minu küsimus on see. Inimesed käivad tööl ka öösiti, näiteks tehastes on öövahetused. Nende inimeste jaoks on hommikune aeg sama, mis teie jaoks on õhtune aeg. Kas järgmine liberaalne samm võiks olla see, et inimesed võiksid ärgata ja magama minna kõik ühel ajal, nagu ühes Orwelli raamatus?

10:37 Kalle Laanet

Ma pean nüüd vabandust paluma. Sumin oli saalis nii tugev, et ma küsimuse lõppu ei kuulnud. Kas saaks korra veel mikrofoni anda?

10:37 Andrei Korobeinik

Kas järgmine samm võiks olla see, et inimesed võiksid kõik magama minna ja ärgata ühel ajal, nagu ühes Orwelli raamatus?

10:37 Kalle Laanet

Ma arvan, et iga inimene läheb magama siis, kui ta tunneb, et see on vajalik talle ja tema organismile, ja kui tal selleks võimalust on.

10:37 Aseesimees Siim Kallas

Paul Puustusmaa, palun!

10:37 Paul Puustusmaa

Aitäh! Hea ettekandja! Ikkagi on mul nüüd küsimus. Siin antakse selle liberaalse seaduse kaudu suurem võimalus pikendada alkoholimüügi aega. Kas teie hinnangul võimaldab see muudatus alkoholitarbimist suurendada või vähendada?

10:38 Kalle Laanet

Väga keeruline küsimus, pean tunnistama. Ma rõhutan ikkagi seda, et kohaliku omavalitsuse volikogu otsustab vajaduse korral, kas seda piirangut on vaja territoriaalselt ja ajaliselt rakendada või mitte. Seda, kas see alkoholimüüki või alkoholitarbimist kasvatab või kahandab, on väga keeruline öelda. Kuid mina arvan isiklikult, et see, kas alkoholi tarbitakse 24 tundi või tunduvalt vähem, on kinni inimeste hoiakutes ja arvamustes ning loomulikult keskkonnas.

10:38 Aseesimees Siim Kallas

Valdo Randpere, teine küsimus.

10:38 Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Sa viitasid ühele peamisele argumendile, rahva tervisele, et sellega seoses oleks hea väike piiranguvõimalus kohalikule omavalitsusele anda. Minul hakkas mõte liikuma selles suunas, et neid kahjulikke aineid, mida inimesed tarbivad, on ju rohkem. Kahjulik ei ole ju ainult alkohol. Ma ei hakka kõiki üles lugema – eks ilu ole tihti ka vaataja silmades –, aga toon näiteks tubaka. On teil tekkinud ka mõte, et peaks andma kohalikule omavalitsusele võimaluse piirata ka tubakatoodete ostmist, müümist ja tarbimist mingitel kellaaegadel? Või on kõne all olnud mõni muu tervisele kahjulik toode?

10:39 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Ei ole plaanis olnud, sellist mõtet ei ole olnud.

10:39 Aseesimees Siim Kallas

Riho Breivel, palun!

10:39 Riho Breivel

Hea esineja! Lugupeetud juhataja! Sa ütlesid õigesti, et kõik on kinni inimese peas, ka see, kui palju ta tarbib või millal ta tarbib. Sellepärast olen mina põhimõtteliselt selliste piirangute vastu. Alati tuleks leida võimalus lahendada teatud probleeme ilma igasuguse käsu ja keeluta, sest inimene peab ise teadma ja tundma, eks ole. Aga inimesi on erinevaid. Sellepärast tekkiski mul ikkagi Puustusmaa küsimuse põhjal veel kord selline küsimus. Kui me ühes omavalitsuses neid protsesse piirame, siis teistes omavalitsustes võivad need asjad minna teisele poole. Sa ise, olles endine politsei juht, tead väga

hästi, et sellised asjad tekitavad liikumist valdade vahel ja võivad tekitada ka ebaterveid soove alkoholise peaga teise valda sõita, et saada seal oma himu rahuldatud. Nii et mina kardan – kas sina seda ei leia? –, et selline lahendus võib viia selleni, et me saame rohkem õnnetusi kaela.

10:40 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse ja eelneva kommentaari eest! Loomulikult on teatud riskid olemas. Need riskid on, et inimene võib alkoholi või ka narkootilisi aineid tarvitada ja istuda autorooli, mis on tegelikult keelatud. Ma arvan, et see eelnõu kindlasti neid riske ka ei vähenda, aga selle eelnõuga tekib see võimalus (ma rõhutan kogu aeg seda sõna "võimalus"), et kui kohalik volikogu jõuab seisukohale, et see on mõjuv, siis ta saab seda teha, ja kui ta leiab, et seda mõju ei ole, siis ta ei pea seda tegema. See ei ole käskimine ja korraldamine, et te peate seda tegema. See on võimalus.

10:41 Aseesimees Siim Kallas

Andrei Korobeinik, teine küsimus, palun!

10:41 Andrei Korobeinik

Aitäh! Kas te olete ennustanud, kui suurt mõju võib see kokkuvõttes avaldada alkoholitarbimisele? Kas tarbimine väheneb ja kui, siis kui palju?

10:42 Kalle Laanet

Puuduvad andmed. See on eeldus. See võib niimoodi toimuda, juhul kui see piirang kehtestatakse. See kõik on teatud eelduste loomine. Tuua täna välja mingid konkreetset numbrid, et ühes või teises kohalikus omavalitsuses alkoholitarbimine selle piirangu kehtestamise korral võib nii või nii palju langeda ... Seal on hoopis kaudsemad mõjud. Seesama turvalisuse küsimus, seesama, et kui lapsed lähevad hommikul kooli, siis nad ei pea nägema, et näiteks mingisuguse kõrtsi ees on mingi kamp, kes käitub võib-olla ebakorrektselt jne. See ei ole mustvalge, juhul kui kohalik omavalitsus selle piirangu kehtestab.

10:42 Aseesimees Siim Kallas

Kert Kingo, palun!

10:42 Kert Kingo

Austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mina oma varasema töökogemuse põhjal tean, et alkoholitarbimisel on negatiivsed tagajärjed. Ma pean silmas neid vägitegusid. Nende kulminatsioon on öösel kell kolm või kell neli, äärmisel juhul kell viis. Minu küsimus on selline: milline kasutegur teie arvates peaks olema sellel, kui te nihutate seda tarbimise keelu aega hommikul kella seitsmest kümne peale? Võib arvata, et enamik juba selleks ajaks magab.

10:43 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Ma selgitan veel kord, et kehtiv seadus annab võimaluse piirata alkoholimüüki kohaliku omavalitsuse territooriumil tööpäevadel õhtul kella kümnest hommikul kella kuueni – see on juba võimalik – ja puhkepäevale eelneval ööl keskööst kuni kella seitsmeni. Eelnõu mõte on see, et oleks võimalus piirata alkoholimüüki hommikul kella kümneni. See on see eesmärk.

10:44 Aseesimees Siim Kallas

Kristen Michal, teine küsimus, palun!

10:44 Kristen Michal

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma arvan, et see viimane selgitus, mida te just siin kolleegidele andsite, vajakski võib-olla ülekordamist, sest mulle tundub ka vahel küsimuste põhjal, et ei mõisteta, et juba nüüd on omavalitsusel õigus teha otsuseid õhtuse aja kohta mis tahes asutuste puhul, kus on probleem, aga ainukene auk selles vabaduses kohapeal otsustada on just see hommikune aeg. Tahtmata küll kinni jääda sellesse Tallinna näitesse, ütlen, et Tallinna puhul ongi probleem üksikute asutustega, mis asuvad kooliteel ja millega on just hommikuti probleeme. Nende kohta võiks

omavalitsus teha otsuse, et võib-olla nad võiksid tegutseda kuskil mujal, mitte koolitee peal. Neid asutusi ei ole palju, neid saab üles lugeda pigem ühe või kahe käe sõrmedel, aga see on see probleem. Kui te saate, siis rõhutage seda veel üle.

10:44 Kalle Laanet

Aitäh kommentaari ja rõhuasetuse eest! Ma rõhutan siis veel kord üle: see eelnõu puudutab tõesti puhkepäevadele eelnevatel päevadel kolme tundi, tööpäevadel nelja tundi ehk aega kella kuuest kümneni ja seitsmest kümneni, kui kohalikul omavalitsusel oleks võimalus kas ajaliselt või kohaliselt alkoholimüüki piirata. See annab kohalikule omavalitsusele võimaluse teatud piirkondades kohalikku elu paremini korraldada.

10:45 Aseesimees Siim Kallas

Toomas Kivimägi, palun teine küsimus!

10:45 Toomas Kivimägi

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Ka mina eelnõu ühe algatajana pean oluliseks rõhutada, et kõigile oleks üheselt arusaadav: see eelnõu ei keela täiendavalt alkoholimüüki minutikski, see eelnõu annab kohalikule omavalitsusele võimaluse seda keelata, juhul kui see on põhjendatud, juhul kui see müügipaik asub kas laste kooliteel, nagu Kalle kenasti näite tõi, või segab see müük ikkagi inimeste öörahu. Ööaeg kestab tõepoolest ametlikult kella kuueni, aga ma arvan, et terve hulk inimesi magab mõnevõrra kauem. See on tegelikult võimalus, selle eelnõuga ei keelata alkoholimüüki minutikski täiendavalt.

Aga minu küsimus on selles, kas see eelnõu langeb üksüheselt kokku Tallinna linnapea soovi ja plaaniga. Tallinna linnapea kuulub teadupärast Keskerakonda. Juhul kui Keskerakond ei toeta seda eelnõu siin saalis, kas siis seda võib võtta kui Riigikogu liikmete umbusaldusavaldust oma erakonnakaaslasest Tallinna linnapea suhtes?

10:46 Kalle Laanet

Suur tänu selle kommentaari eest, et selgitasid algatajana, mis selle eelnõu mõte on. Mis puudutab Tallinna, siis Tallinna linnapea Mihhail Kõlvart on ju tõesti toonud Tallinna kontekstis valupunktina välja just need probleemid, mida üritatakse selle eelnõuga lahendada, selles mõttes, et antakse võimalus – just nimelt võimalus – lahendada neid kitsaskohti, mis Tallinna linna vaates võiksid elu korraldamisel olla. Kuidas, mismoodi ja milliseid otsuseid teevad täna saalis istuvad Keskerakonna liikmed ja kas, ütleme niimoodi, see mõjutab kuidagi nende erakonna sisekliimat? Keeruline öelda.

10:47 Aseesimees Siim Kallas

Heiki Hepner, palun!

10:47 Heiki Hepner

Suur tänu, hea juhataja! Hea ettekandja! Tõepoolest, Tallinna kohta oleme siin üht-teist kuulnud, oleme kuulnud vanalinna kohta, kus justkui peaks probleeme olema, aga Kuressaare kohta ma nii täpselt ei tea. Teie kui põline saarlane võib-olla oskate mind hoiatada, kuhu mul ei tasuks hommikul Kuressaares minna, kus suurem viinavõtmine ja tüli tegemine on.

10:48 Kalle Laanet

Aitäh selle küsimuse eest! Väga lihtne vastus: Kuressaare kesk- ja südalinn, raekoja esine. See on see koht.

10:48 Aseesimees Siim Kallas

Kaido Höövelson, palun!

10:48 Kaido Höövelson

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas te olete arutanud ka seda, et anda kohalikule omavalitsusele rohkem otsustusõigust listeriabakteriga nakatunud kalatoodete müügi ja ostu asjus?

10:48 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Ei ole arutanud.

10:48 Aseesimees Siim Kallas

Marko Šorin, palun!

10:48 Marko Šorin

Aitäh, hea eesistuja! Mõtlesin ka küsimuste ajal, mis on see tegelik probleem hommikuti, kas kooliteel on ohtlikud olukorrad või on need inimesed, keda poe ümbruses nähakse, ebameeldivad. Me kõik tuleme Eestimaa eri piirkondadest. Kui Tallinnas näiteks mõni Riigikogu liige hommikul sellise poe ukse taga on, siis see ilmselt koolilapsi väga ei hirmuta. Hirmutaksid koleda välimusega inimesed, kes ei pruugi üldse juua neid alkohoolseid jooke, mida meie alkoholi peame. Nemad kasutavad suuloputusvett ja muid asju, millel üldse piiranguid ei ole. Kas te ei võiks oma eelnõu täiendada ja lisada sinna sellised vägijoogid, mida tarvitavad need päris koleda välimusega inimesed?

10:49 Kalle Laanet

Hea küsija! Teil on suurepärane võimalus täna hääletada selle eelnõu menetlusse jäämise poolt ja teha muudatusettepanek.

10:49 Aseesimees Siim Kallas

Jürgen Ligi, teine küsimus.

10:49 Jürgen Ligi

Aitäh! Ma pean siin kuulama küsimusi ja podinat meie mängukonservatiividelt teemal, mis asi on liberalism ja kuidas piirangud mitte kuidagi ei ole mõeldavad. Palun ütle, kas liberalism tähendab piirangute puudumist või veel midagi?

10:50 Kalle Laanet

Minu seisukohalt ei ole liberalism piirangute puudumine. Teatud piirangud on liberalismi puhul väga olulised.

10:50 Aseesimees Siim Kallas

Aivar Kokk, palun küsimus!

10:50 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Küsin lihtsalt informatsiooni saamiseks. Kas selle eelnõuga on mõeldud, et absoluutselt kõikides kohtades piiratakse alkoholi tarbimise ja müümise võimalust? Kas see on nii ainult kohvikutes, söögikohtades, või kas see on nii ka kasiinodes? Ma saan aru, et kodud sinna alla ei lähe, aga kas kasiinod näiteks lähevad?

10:51 Kalle Laanet

Aitäh, hea Aivar! Sina, kes sa oled tugev kohalike omavalitsuste autonoomia toetaja, kindlasti, ma usun, hääletad selle poolt, et see eelnõu jääks menetlusse. See eelnõu annab kohalikule omavalitsusele võimaluse määrata aega ja kohta (juhul kui on vajadus), kus ja millal seda piirangut kehtestada.

10:51 Aseesimees Siim Kallas

Heiki Hepner, palun teine küsimus!

10:51 Heiki Hepner

Hea ettekandja! Kindlasti te seda eelnõu tehes mõtlesite ka selle peale, kuidas see võiks ikkagi mõjutada salaalkoholi kasutamist. Mis te arvate, kas sellel eelnõul ka sellele mingit mõju võiks olla?

10:51 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Need kolm ja neli tundi, mille võrra selle eelnõu seadusena vastuvõtmine annaks võimaluse piiranguid kehtestada, minu arvates salaalkoholi müügile ega tarbimisele mingit mõju ei avalda.

10:52 Aseesimees Siim Kallas

Tõnis Mölder, palun!

10:52 Tõnis Mölder

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma arvan, et tegemist on tõesti eelnõuga, mis väärrib suuremat arutelu ja võib olla sisuliselt päris hea. Aga ma vaatan, et ka ettekannet tehes sa päris tihti viitad sellele, et sul puudub selline laiem vaade või mõjuanalüüs. Minu küsimus on see: kas sa oled arutanud ka 79 omavalitsusega, milline on nende laiem soov selle seaduseelnõu raames? Kui palju võiks olla neid omavalitsusi, kes tahaksid sellist võimalust, ja kui palju on neid, kes ei taha? Meil on siin jutust täna läbi käinud kaks omavalitsust, aga kaks omavalitsust 79-st tundub väga väikese protsendina. Kas sa seda kodutööd ka oled teinud?

10:52 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Meedia baasil saan ma aru, et Tartus ei olevat nagu seda probleemi, vähemalt praegu, aga võib-olla tulevikus on. Olen vestelnud omavalitsuste esindajatega ja keegi ei ole konkreetselt öelnud, et see eelnõu hakkaks kuidagimoodi nende õigusi või kohustusi piirama. See annab jälle võimaluse ja nad ütlevad, et jah, tulevikuvaatest oleks nende arvates mõistlik see seadus vastu võtta. Kui me kehtestaksime korra või seadusepügala, et nad kõik peavad seda tegema, siis oleks hoopis teine asi. Täna antakse võimalus. Seda asja nähakse vabadusena, võimalusena, mitte kohustusena.

10:53 Aseesimees Siim Kallas

Aivar Kokk, teine küsimus, palun!

10:53 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma olen omavalitsuse volikogus olnud – ma ei tea, kui palju siin saalis selliseid inimesi on – mõne päeva pärast 30 aastat. Aga teiselt poolt olen ma ettevõtja. Kui ma seda seaduseelnõu loen, siis tekib mul küsimus, kas siin ei teki konflikt, et omavalitsus võib hakata eri ettevõtluvorme ebavõrdselt kohtlema, kui kuskil soovitakse kaotada, ütleme, baarides alkoholi müümine või tarbimine, aga samas kasiinodes jäetakse see võimalus alles. Minu isiklik arvamus on – me oleme siin mõne teisegi seaduse arutelul selle pärast kakelnud –, et ettevõtlust tuleb kohelda võrdselt. Ei saa olla nii, et ühele antakse õigus ja teisele ei anta. Miks praegu on selles eelnõus niimoodi, et omavalitsusele jäävad täiesti lahtised ukсед? Teoreetiliselt on nii, et, ütleme, kohvikule kehtestatakse piirang, aga kui paned uksele sildi "Restoran", siis ei kehtestata. Omavalitsused võiksid hakata niimoodi tegema. Kui kehtestada keeld, siis peaks olema tõesti nii, et see, teine või kolmas asi keelatakse kõigis ettevõtluvormides, alates bensiinijaamast ja lõpetades kasiinoga.

10:54 Kalle Laanet

Hea Aivar! Kehtiva seaduse järgi on kohalikul omavalitsusel võimalik juba seda piirangut rakendada. Me räägime täna kolmest ja neljast tunnist, et anda veelgi laiemat ajalist võimalust seda piirangut kehtestada, kui vajadus on. Me ei tee midagi uut. See on lihtsalt lisavõimalus, mis antakse kohalikule omavalitsusele, mitte midagi uut.

10:55 Aseesimees Siim Kallas

Raimond Kaljulaid, palun!

10:55 Raimond Kaljulaid

Suur tänu! Tallinnas on Reformierakond pakkunud välja sellise mõtte, et linnal võiks olla öölinnapea, kes vastutaks ööelu edendamise ning öise ettevõtluse ja korra eest. Kas ma saan õigesti aru, et kui uusi keelde kehtestatakse, siis öölinnapea ülesanne tulevikus on kontrollida nendest kinnipidamist?

10:55 Kalle Laanet

Suur tänu, Raimond, küsimuse eest! Aga me ei kehtesta siin saalis lisakeelde, vaid me anname juurde lisavõimalusi kohalikule omavalitsusele, kui ta soovib seda keeldu rakendada. See on hoopis teine lähenemine.

10:56 Aseesimees Siim Kallas

Tarmo Kruusimäe, palun!

10:56 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Kuigi see ei ole selle päevakorrapunkti teema, küsin ma, kas oleks mingil määral võimalik ka selle muudatuse raames näiteks luua see olukord, et me ei võrdsusta enam alkoholivabasid tooteid alkoholsete toodetega. Näiteks, alkoholivaba õlu on meil praegu 18+ ja sellega me jätame noortele mulje, et karske eluviis on perverssus.

10:56 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Jälle on kommentaar selline, et kui eelnõu jääb menetlusse, siis on lugupeetud Riigikogu liikmel võimalus teha muudatusettepanek.

10:56 Aseesimees Siim Kallas

Tõnis Mölder, teine küsimus, palun!

10:56 Tõnis Mölder

Aitäh! Hea ettekandja! Teie head erakonnakaaslased, kes Tallinna Linnavolikogus tööd teevad ja innuga teevad, tundsid siin siirast muret Keskerakonna siseelu pärast, kas siin on tekkimas mingit konflikti või midagi muud säärast. Ma julgen neile küll väita, et Keskerakond on täna ühtsem kui eales varem. Aga minu küsimus teile on pigem see: kas me saame olla kindlad, et Reformierakonna fraktsioon, juhul kui Tallinnas selline eelnõu lõpuks volikokku jõuab, ka ühtselt toetab Tallinna Linnavalitsuse ettepanekut ja on kui üks mees keskerakondliku Tallinna linnavõimu ettepaneku taga?

10:57 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! See küsimus on kindlasti mõeldud Tallinna Linnavolikogu Reformierakonna fraktsioonile ja mina sellele kahjuks vastata ei saa.

10:57 Aseesimees Siim Kallas

Tarmo Kruusimäe, palun teine küsimus!

10:57 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Kuidas teile tundub, kas see on okei, kui suurtel maratonidel pärast finišeerimist pakutakse sportlastele ja sportlasehakatistele alkoholivaba õlut?

10:58 Kalle Laanet

See ei ole kuidagi seotud selle eelnõuga, aga minu isiklik arvamus on, et seda ei peaks tegema.

10:58 Aseesimees Siim Kallas

Raimond Kaljulaid, palun teine küsimus!

10:58 Raimond Kaljulaid

Suur tänu! Ma veel pisut küsin, mõeldes tuleviku peale. Kui Eesti peaks näiteks kunagi legaliseerima ka kanepi tarvitamise, kas seda seadust tuleks siis täiendada, et vastavalt sellele kellaajale, mida te ette näete selleks, et oleks täiendavalt võimalik keelata ja piirata alkoholimüüki, tuleks siis ka keelata ja piirata näiteks kanepitoodete müüki või tarbimist?

10:59 Kalle Laanet

Aitäh! See ei ole selle eelnõu teema.

10:59 Aseesimees Siim Kallas

Kalle Grünthal, palun!

10:59 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Te kiitsite seda eelnõu, et see on suurepärane eelnõu. Aga alati tuleb n-ö tunda kõiki asjaolusid. Kui mitu inimest selle eelnõu algatajatest on alalised baaris käijad või, ütleme, on alkoholarbimises, niimoodi, tuntavas olukorras, et teada tegelikku olukorda?

10:59 Kalle Laanet

See on väga keeruline küsimus, ma ei ole sellist küsitlust läbi viinud. Ma saan rääkida ainult iseendast. Mida vanemaks ma saan, seda harvemini ma baaris käin, ja seda sellest tulenevalt, et kui kõrtsis algab elav muusika peale öösel kell kaks või kell üks, siis selleks, et nii kaua üleval olla ja lõbusas meeleolus mingi seltskonnaga seal istuda või selleks kellaajaks lõbustusasutusse minna, kahjuks ei jätku enam energiat. See on minu isiklik kogemus. Teistest algatajatest rääkides jään ma vastuse võlgu.

11:00 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Nüüd palun siia kõnetooli kaasettekandjaks Sven Sesteri, majanduskomisjoni esimehe.

11:00 Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda konkreetset temaatikat oma koosolekul esmaspäeval, 18. novembril. Eelnõu algatajate esindajaks oli siis, nii nagu on ka siin täna, Kalle Laanet. Lisaks oli kohale tulnud Maaeluministeeriumi kaks esindajat. Protokolli huvides ütlen, et need olid Maaeluministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna juhataja Kristel Maidre ja sama osakonna põllumajandus- ja toidusektori arengu büroo juhataja Janeli Tikk.

Komisjonis Kalle Laanet loomulikult tutvustas eelnõu sisu, mida ma ei hakka üle kordama. Oli erinevaid küsimusi. Küsimusi oli vähem kui siin saalis, kindlasti on see seotud ka sellega, et komisjonis on vähem inimesi. Aga küsimusi siiski oli.

Ma annan ka ülevaate, millel me komisjonis rohkem peatusime. Nimelt sooviti teada, miks see muudatusettepanek on just nüüd Riigikogusse tulnud, miks seda temaatikat ei ole Reformierakond varem esile toonud. Eelnõu algatajate esindaja Kalle Laanet ütles, et ollakse liikumas selles suunas, et ühiskonnas tarbitakse järjest vähem alkoholi, ja suhtumine alkoholarbimisse ning ka ühiskond laiemalt on pidevas muutumises. Uuriti seda, kas eelnõu algatajad ei näe ohtu, et iga kohalik omavalitsus saab kehtestada oma reeglid, mistõttu võib tekkida ebaaus konkurents. Kalle Laanet nentis, et selles mõttes on selline risk olemas, et üks kohalik omavalitsus võtab ühe positsiooni, teine võtab teise positsiooni ja selline võimalus omavalitsustel sel juhul tekib. Tunti huvi selle vastu – sama küsimus, mis täna ka siin saalis kostis –, kas piirang kehtib sel juhul sellel konkreetset territooriumiüksusel igal pool võrdselt või on mingeid erandeid. Samamoodi toodi näide just nendesamade kasiinode kohta. Eelnõu esindaja tõi selle näite puhul välja, et algatajate idee on reguleerida selliselt, et näiteks hotellide baarides alkoholimüüki ei piirata, et siiski jääksid, eriti ka territoriaalselt, mingid ettevõtlusvormid, mis võimaldaksid alkoholi müüa, aga osal ei oleks seda võimalust.

Tunti huvi selle vastu, kas erandid on iseenesest lubatud või on see ühetaoline kohtlemine. Eelnõu algataja ütles, et see peaks seaduse tasandil kohaliku omavalitsuse otsuseks jääma.

Uuriti täiendavalt, kas selline territoriaalne piirang, ettevõtetekeskne erisus, on ikkagi mõistlik, kui niisugune võimalus on, ja kas me ei peaks mõtlema sügavuti sellele, et see võib tekitada ka konkurentsierisusi. Eelnõu algataja ütles, et seda ei ole eraldi arutatud. Aga siis jõuti selleni, mida ka siin saalis öeldi, et sisuliselt püütakse anda kohalikele omavalitsustele täiendavalt ajalisi võimalusi, mitte reguleerida eraldi ühe või teise ettevõtlusvaldkonna konkurentsiolukorda.

Tunti huvi selle vastu, kas kella kolme ajal öösel alkoholimüügi lõpetamine parandab ööelukultuuri, kui tõesti vahetult enne müügi piirangu algust ostetakse laud alkoholi täis ja sel juhul juuakse ikkagi hommikuni. Eelnõu algataja jõudis selleni, et eelnõu eesmärk on anda kohalikele omavalitsusele

lisaõigusi müügi piiramisel, kui ta seda teha soovib. Eelnõu ei reguleeri, mis kell ja millisel territooriumil konkreetseid piiranguid sätestatakse.

Komisjoni liikmed nentisid, et pigem nähakse seda võimalikku piirangut sellisena, et seda mitte teha kohaliku omavalitsuse tasemel, vaid võiksime rääkida pigem n-ö üleriigilises kontekstis. Komisjon võttis arutelu kokku niimoodi, et tulekski vaadata laiemat pilti. Mitmed komisjoni liikmed, nagu ma ütlesin, mainisid, et kui üldse nii kaugele jõuda, siis pigem tuleks vaadata seda laiemalt.

Ahaa, veel tunti huvi selle vastu, kas Vabariigi Valitsusel on olnud plaani alkoholimüügi võimalikuks üleriigiliseks piiramiseks just nimelt nende kolme või nelja tunni jooksul vastavalt kas tööpäeva või puhkepäeva eelsel ajal, et kas on peetud mingit plaani või olnud mingit tegevust. Praeguse informatsiooni järgi oli vähemalt majanduskomisjonis küll teadmine, et sellist tegevust ei ole üheski ministeeriumis. Ka Maaeluministeeriumi esindajad kinnitasid, et kuskil ei ole töögruppi, kes selle teemaga konkreetset tegeleks.

Siis olid poolt- ja vastuargumentidega kõned, n-ö arvamused, mitte enam küsimused. Eelnõu algatajate esindajad toetasid seda eelnõu enne hääletust. Osa komisjoni liikmeid tõi välja selle, mis on need kitsaskohad konkurentsi kontekstis, eri piirkondade erineva regulatsiooni kontekstis, kuni selleni välja, et omavalitsuste vahelised erinevused võivad tekitada ühel hetkel isegi mingit alkoholiveoteenust. Lõpuks jõuti ettepanekute hääletuseni. Need ettepanekud olid sellised. Kõigepealt otsustati saata see eelnõu päevakorda tänaseks, 5. detsembriks. Selles oli komisjonis ilus korralik konsensus, kõik olid selle poolt. Ettekandjaks määrati Sven Sester, selles oli jällegi konsensus, kõik olid selle poolt. Viimane ettepanek oli see, et algatajad nentisid, et nad tahaks eelnõu esimese lugemise lõpetada. See pandi hääletusele ja tekkis olukord, kus nenditi, et eelnõu tuleks tagasi lükata ja esimest lugemist mitte lõpetada: 5 olid selle poolt ja 4 olid vastu. Nii et komisjon jäi lõpuks seisukohale, et praegu ei tuleks seda eelnõu menetleda.

Üks lisanüanss oli ka. Kui me arutlesime sellel teemal, kas ministeeriumides on sel teemal mingeid töögrupe olnud või mitte, siis me nentisime, et kui täna suur saal seda eelnõu ei toeta, nii nagu komisjon ettepaneku tegi, siis kindlasti majanduskomisjon teeb ministeeriumidele ettepaneku, et nad teeksid töögrupi ja analüüsiks sisulisemalt ja sügavamalt, kas on probleeme sellel teemal, ja kui on, siis millised on võimalikud lahendused. Aitäh!

11:09 Aseesimees Siim Kallas

Kaasettekandjale küsimusi ei ole. Aitäh kaasettekandjale! Meil on nüüd aeg avada läbirääkimised. Läbirääkimisteks on ilmutanud soovi Jürgen Ligi. Palun!

11:09 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Ma juhin tähelepanu, et siin saalis on igati lubatud teha nalja, aga ei ole lubatud rääkida lolli juttu. See kõik protokollitakse ja kui ka debati tase ikkagi väga langeb, ajalugu talletatakse. Soovitan ka seda eelnõu siiski tõsiselt menetleda, mitte küsida täiesti asjasse puutumatuid küsimusi, mitte väita, et alkoholipoliitikaga võib tegeleda ainult joodik, nagu EKRE arvab, ja samuti mitte lõpetada oma ettekannet suure avaldusega, et see eelnõu tuleb välja hääletada, selleks et saaks moodustada komisjoni. Võtame oma tööd tõsiselt!

Küsimused olid esimeses pooles aina liberalismi teemal. Konservatiivid, nagu nad ennast nimetavad, arvasid, et nad panevad selle sildiga kellelgi suu kinni ja sellele küsimusele ei ole vastuseid. Liberalism ei tähenda piirangute puudumist, liberalism tähendab piiranguid, mis kaitsevad kaaskodanike vabadusi. Alkoholipoliitika üks tuumi peaks kõigi erakondade jaoks olema see, olgu nad konservatiivid või sotsid või liberaalid, et kuigi alkohol on lubatud, ei ole lubatud kahjustada sellega teisi. Selle piiri tõmbamine on nimelt see, mille üle peaks ka selle eelnõu puhul vaidlema. Meie oleme oma eelnõu esitanud põhjusel, et hommikul on üks mõnetunnine auk, kui omavalitsusel puudub voli piirata teiste häirimist, teiste kahjustamist. Liberalismi üks aluspõhimõtteid on ka see, et otsused langetatakse võimalikult kodanikule lähedal ja omavalitsuste roll on suurem.

Nii et ärge tulge meile ideoloogilisi loenguid pidama, vaid rääkige asjast. See aeg, kui ka minu erakond kasutas sõnu, et seda ei saa teha sellepärast, et nii on liberaalne, on ammu läbi. Mina aitasin sellele kaasa, ma alati sekkusin. Aga miks see on vastuolus liberalismiga ja mis see siia puutub? Ega siis liberalism pole universaalne retsept mis tahes üksiküsimuste puhul, vaid see on üldprintsip, mis peab arvestama kõiki kaalutlusi. Omavalitsuse otsustusõigus on see, mis, kui soovite, on liberaalne, aga minu arust ei ole see kõige tähtsam.

Joomine ise ei ole mingisugune väga liberaalne tegevus kaaskodanike suhtes ja siin on vaja piiranguid. Ma ei saanud päriselt seda väitlust viia korrakaitse teemale. Ma vihjasin oma küsimuses sellele, et seal on säte, mis ütleb – ma kahjuks ei ole ise jurist ja mul ei ole paragrahvid peas –, et alkoholitarbimine avalikus ruumis on keelatud kodanikke häirival moel. Selliseid printsiipe peaks arvestama ka omavalitsus, kui ta oma otsuseid langetab. Seejuures ei arva ma kuidagi – siin ma küll ei esinda kõigi esitajate arvamust –, et seda peaks kuidagi öörahuga siduma. Rumal on see seepärast, et kui alkoholimüük ei ole öörahuga seotud, siis ei saagi siin seda analoogi tuua või paralleeli kehtestada. Öörahu ei ole see printsiip, mille alusel võiks öelda, millal sa võiksid kaaskodanikke häirida, eks ole, millal sa ei tohi ja siis ülejäänud ajal tohid. Alkoholi tarbides, igasuguseid pidusid pidades peaks meil olema ju meeles, et me ei tohi teisi häirida ega kahjustada. Siin ongi see omavalitsuse otsustusõigus. Kui on sellised müügikohad, kus tarbitakse alkoholi ja häiritakse avalikku korda, minu poolt minnakse vastuollu moraaliga – siin on räägitud lasteasutustest, koolidest ja eeskujust, mida pakutakse –, siis miks mitte, rääkige mulle ära, miks ei võiks omavalitsus seda piirangut rakendada, kui tal on igasuguste piirangute luba.

Muidugi on täiesti totter rääkida siin, et see kuidagi turismi puudutab, see kuuest või seitsmest kümneni hommikul joomine. Kas see on nüüd Eesti Nokia? Martin Helme arvab, et alkoholiaktsiis on see, mille vähendamine tagab majanduskasvu. Ma ei ole sellega nõus ja ma ei ole nõus ka sellega, et hommikujoomarlus on see turism, mida Eesti vajab, või et see üldse kuidagi on mingisugune tegur. Aitäh!

11:14 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Tarmo Kruusimäe, palun kõne puldist!

11:14 Tarmo Kruusimäe

Hea aseesimees! Head töökaaslased! Head endised topsivennad, kellega on ikka kilode viisi soola ära söödud! Alkoholism on raske haigus, mis kulgeb lõbusalt. Paraku kulgeb see lõbusalt just selle inimese arvel, kes seda alkoholi võtab. Kui Tallinnas olid menetluses sellised eelnõud, et alkoholimüügipunkt ei peaks olema kooli või lasteasutuse vahetus läheduses, näiteks nagu Paldiski mnt 51, kus on laste turvakodu ja samas hoones on Regalia napsupood, siis on mulle täiesti arusaamatu, kui me räägime, et me võitleme alkoholismi vastu. Või siis Tõnismäel see pood, mis on 85 sammu prantsuse lütseumist. Direktor Lauri Leesi ütles, et see on tema laste lemmikpood. Täna me menetleme seda, millal peaks tegema pausi. No paus tuleb alati siis, kui keegi enam raha juurde ei laena või kui seltskond on ära tüüdanud. See, kui sa ühe ukse kinni paned ja kuskile teise kohta saadad, on kehv.

Täna on muidugi olukord selline, mida te ilmselt kõik teate. Ütleme, et meil tuleb siin hea pidu, me läheme kuskile jätkupeole, siis veel ühele jätkupeole. Enne seda, kui seda head mõtet, mille me oleme ära otsustanud, kinnitada veel ühe väikese klõmmiga, tuleb välja, et peab minema kasiinosse, aga kasiinosse minnes me peame ennast identifitseerima ID-kaardiga, mis tähendab, et unustage ära igasugused laenud, sest te olete juba registris. Kuhu me siis need inimesed saadame? Aga kas me peame neid inimesi kuhugi saatma?

Vaatame, millest probleem tekkis. Väga paljud inimesed on soetanud endale Tallinna vanalinna korteri ja neid häirib, et teistel inimestel on lõbus ja nad on ülemealikud. Osta endale siis kuuekordne klaas! Või sa tõesti mõtlesid, et kui sa tuled vanalinna, ostad korteri, siis hommikul sul ilusasti ööbik laulab, rohutirts saab enda viulit ja konn krooksub? Me tegeleme probleemide lahendamisega hoopis teistpidi. (Valab vett klaasi.) Näete, ma julgen öelda, et mina joon täna Riigikogu puldis alkoholivaba viina, sest alkohol on siit viinast välja võetud ja järele on jäänud puhas H₂O. Pidu saab igatepidi pidada. Ma arvan, et meie ei peaks hakkama seda reguleerima.

Ma olen kuulnud korteriühistute arutelusid, kus inimesed ütlevad, et nad ei soovi enda maja lähedale laste mänguväljakut, sest lapsed kilkavad. Kas te teate, kes kõige esimesena ära keelatakse, kui rajatakse mõni avalik väljak? Need on rulatajad. Detailplaneeringusse pannakse kirja, et seal on tore rulutada, aga esimese asjana keelatakse see ära. Miks me kogu aeg keelame? Ma ei näe, et see midagi lahendaks. Läheneme ikka sellele probleemile nii, et kui mõni on selline inimene, et teda häirivad mõned asjad, siis las häirivad. Mina ütlen, et minul ei ole ühtegi valijat, kes ütleks, et see on praegu probleem, mis vajaks lahendamist. Ausalt. Teie terviseks ja lahkunud topsivendade terviseks! (Joob vett.)

11:18 Aseesimees Siim Kallas

Jürgen Ligi, mispäraast?

11:18 Jürgen Ligi

Mul on protseduuriline küsimus. Kas ma saaks kuidagi protseduuri kohaselt paluda saalilt vabandust, et meie esitatud eelnõu ajas ühe inimese nii pöördesse, et ta hakkas sellist juttu rääkima? Kas protseduur lubab vabandust paluda? (Hääl saalist: "Kirjalikult.")

11:18 Aseesimees Siim Kallas

Protseduur lubab, isegi mitte ainult protseduur, vaid igasugune käitumine lubab alati vabandust paluda, kui tahtmist on. Oleme läbirääkimised lõpetanud. Rohkem kõnesoove ei ole.

Me läheme lõpp-protseduuri juurde. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 83 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me valmistume hääletamiseks.

Nii, ettevalmistusaeg on täis. Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 83 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Tagasilükkamise poolt hääletas 43 Riigikogu liiget, vastu 20. Eelnõu 83 on menetlusest välja arvatud ja jääb ootama paremaid aegu. Istung on lõppenud, nagu kõik juba isegi aru said.

Istungi lõpp kell 11.22.